

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijsko vijeće

BOSNA I HERCEGOVINA
Konkurencijski savjet

RJEŠENJE

po Zahtjevu za pojedinačno izuzeće od zabrane sporazuma gospodarskog subjekta Triglav osiguranje a.d. Banja Luka

Sarajevo
prosinac, 2023. godine

Broj: UP-02-26-4-016-20/23
Sarajevo, 20.12.2023. godine

Na temelju članka 25., članka 42., a u svezi sa člankom 4. st. (1) i (3), i člankom 5. Zakona o konkurenciji ("Službeni glasnik BiH", br. 48/05, 76/07 i 80/09) u postupku pokrenutom po Zahtjevu za pojedinačno izuzeće sporazuma od zabrane od strane gospodarskog subjekta Triglav osiguranje a.d. Prvog krajiškog korpusa 29, 78 000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina u smislu članka 5. stavak (1) Zakona o konkurenciji, zaprimljenog dana 18.05.2023. godine pod brojem: UP-02-26-4-016-1/23, Konkurencijsko vijeće, na 131. (stotinutridesetprvoj) sjednici održanoj dana 20.12.2023. godine, donijelo je

R J E Š E N J E

1. Odbija se zahtjev za pojedinačno izuzeće od zabrane sporazuma gospodarskog subjekta Triglav osiguranje a.d. Prvog krajiškog korpusa 29, 78 000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina radi pojedinačnog izuzeća Ugovora o međusobnim odnosima na području osiguranja od autoodgovornosti koji je zaključen u Banjoj Luci između pravnih osoba (društava za osiguranje), koja se bave istom djelatnošću-pružanjem usluga obveznog osiguranja od autoodgovornosti na području Republike Srpske, jer nisu ispunjeni uvjeti iz članka 4. stavak (3) Zakona o konkurenciji.
2. Obvezuje se Podnositelj zahtjeva gospodarski subjekt Triglav osiguranje a.d. Prvog krajiškog korpusa 29, 78 000 Banja Luka, Bosna i Hercegovina, da plati administrativnu pristojbu u iznosu od 2.000,00 KM u korist Proračuna institucija Bosne i Hercegovine, sukladno odredbi članka 2. stavak (1) tarifni broj 107. točka a) Odluke o visini administrativnih pristojbi u svezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem („Službeni glasnik BiH“, br. 30/06 i 18/11).
3. Ovo Rješenje je konačno i bit će objavljeno u Službenom glasniku Bosne i Hercegovine, službenim glasilima entiteta i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

O b r a z l o ž e n j e

Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine je dana 18.05.2023. godine, pod brojem UP-02-26-4-016-1/23 zaprimilo Zahtjev za pojedinačno izuzeće od zabrane sporazuma, podnesen od strane gospodarskog subjekta Triglav osiguranje a.d. Prvog krajiškog korpusa 29, 78 000 Banja Luka, (daljnje u tekstu: Podnositelj zahtjeva ili Triglav osiguranje) zastupan od Advokatskog ortačkog društva Dimitrijević i partneri, Sime Šolaje 1, 78000 Banja Luka, radi pojedinačnog izuzeća Ugovora o međusobnim odnosima na području osiguranja od autoodgovornosti koji je zaključen u Banja Luci između pravnih osoba (društava za osiguranje), koja se bave istom djelatnošću-pružanjem usluga obveznog osiguranja od autoodgovornosti na području Republike Srpske, u smislu članka 5. stavak (1) Zakona o konkurenciji («Službeni glasnik BiH», br. 48/05, 76/07 i 80/09), (u daljnjem tekstu: Zakon).

Zaprimljeni Zahtjev nije bio kompletan, te je Podnositelju zahtjeva dana 13.06.2023. upućen zahtjev br: UP-02-26-4-016-2/23 za dopunu istog i uplatu administrativne pristojbe.

Podnositelj zahtjeva je dopunio Zahtjev dana 04.07.2023. godine dopisom broj: UP-06-26-4-016-4/23, dana 08.08.2023. godine dopisom broj: UP-06-26-4-016-5/23, dana 21.08.2023. godine dopisom broj: UP-06-26-4-035-8/23 i urgencijom broj: UP-06-26-4-035-7/23, kao i dokazom o uplati administrativne

pristojbe, nakon čega je Konkurencijsko vijeće utvrdilo da je isti kompletan i uredan u smislu članka 28. stavak (1) Zakona, te je na temelju članka 28. stavak (3) Zakona dana 31.10.2023. godine izdalo Potvrdu o primitku potpunog i urednog Zahtjeva, broj: UP-06-26-4-016-14/23.

1. Stranke u postupku

Stranke predmetnog postupka su gospodarski subjekt Triglav osiguranje a.d. Prvog krajiškog korpusa 29, 78 000 Banja Luka, kao Podnositelj zahtjeva i 15 osiguravajućih društva koja su registrirana i svoju djelatnost obavljaju u Republici Srpskoj.

Podnositelj zahtjeva je gospodarski subjekt Triglav osiguranje, registriran kod Okružnog privrednog suda u Banjoj Luci pod matičnim brojem subjekta upisa: 4-10-00, JIB: 4400883340003, čija je djelatnost osiguranje imovine i osoba na teritoriju Republike Srpske, dok je pretežita registrirana djelatnost Ostalo osiguranje-65.12 prema važećoj klasifikaciji djelatnosti Republike Srpske.

Ostale stranke u postupku koje su potpisnice predmetnog Ugovora su osiguravajuća društva koja su registrirana i svoju djelatnost obavljaju u Republici Srpskoj i to:

Akcionarsko društvo za osiguranje „NEŠKOVIĆ OSIGURANJE" Bijeljina, sa sjedištem na adresi Sremska, br. 3, Bijeljina, zastupano po Milenku Mišanoviću, direktoru;

Dioničko društvo za osiguranje "BRČKO-GAS OSIGURANJE" Brčko distrikt BiH, sa sjedištem na adresi Banjalučka 8, Brčko, zastupano po Miladinu Miloševiću, direktoru;

Akcionarsko društvo za osiguranje „DRINA OSIGURANJE" Milići, sa sjedištem na adresi Ulica 9. januar broj 4, Milići, zastupano po Valentinu Jankoviću, direktoru;

Wiener osiguranje Vienna Insurance Group a.d., sa sjedištem na adresi Kninska broj 1A, Banja Luka, zastupano po Borislavu Dođem, direktoru;

Triglav osiguranje, akcionarsko društvo, sa sjedištem na adresi Prvog krajiškog korpusa 29, Banja Luka, zastupano po Janezu Rožmarinu, direktoru;

Akcionarsko društvo za osiguranje „OSIGURANJE AURA" Banja Luka, sa sjedištem na adresi Veljka Mladenovića 7d, zastupano po Radenku Vujiću, direktoru;

„KRAJINA OSIGURANJE" Akcionarsko društvo Banja Luka, sa sjedištem na adresi Braće Pantića, broj: 2, Banja Luka, zastupano po Mili Janjiću, direktoru;

Akcionarsko društvo za osiguranje "DUNAV OSIGURANJE" Banja Luka, sa sjedištem na adresi Veselina Masleše, broj: 28, Banja Luka, zastupano po Bojanu Popoviću, direktoru;

« Društvo za osiguranje "OSIGURANJE GARANT" dioničko društvo, Brčko, sa sjedištem na adresi Banjalučka br.54, Brčko Distrikt BiH, zastupano po Goranu Radoviću, direktoru;

Akcionarsko društvo za osiguranje "EUROS OSIGURANJE" Banja Luka, sa sjedištem na adresi Bulevar srpske vojske 7, Banja Luka, zastupano po Dušku Valanu, direktoru;

Akcionarsko društvo za osiguranje "SAS-SuperP OSIGURANJE" Bijeljina, sa sjedištem na adresi Trg Đenerala Draže Mihailovića 12, Bijeljina, zastupano po Nikoli Gavriću, direktoru;

Društvo za osiguranje „Premium osiguranje“ a.d. Banja Luka, sa sjedištem na adresi Ulica Mladena Stojanovića 111, Banja Luka, zastupano po Bojanu Burazoru, direktoru;

« ADRIATIC OSIGURANJE d.d. Filijala Banja Luka, sa sjedištem na adresi Bulevar srpske vojske br. 17, Banja Luka, zastupano po Jasni Frljak, direktoru;

„EUROHERC OSIGURANJE" d.d. - Filijala Banja Luka, sa sjedištem na adresi Bulevar srpske vojske br. 17, Banja Luka, zastupano po Dariu Miladinoviću, direktoru;

« „SARAJEVO-OSIGURANJE" d.d. Sarajevo - Podružnica Banja Luka – Istočno Sarajevo, sa sjedištem na adresi Hilendarska, broj 23, Istočno Sarajevo, zastupano po Mladenu Mijatoviću, direktoru;

i

„ASA CENTRAL OSIGURANJE" d.d. Sarajevo, Glavna filijala Banja Luka, sa sjedištem na adresi Jevrejska 50A, Banja Luka, zastupano po Dragani Ždralo, direktoru.

2. Propisi koje je Konkurencijsko vijeće primjenjivalo u provedbi predmetnog postupka

Konkurencijsko vijeće je u provedbi predmetnog postupka primijenilo odredbe Zakona o konkurenciji, Zakona o upravnom postupku Bosne i Hercegovine, Odluke o skupnom izuzeću sporazuma između gospodarskih subjekata koji djeluju na različitim razinama proizvodnje odnosno distribucije (vertikalni sporazumi) („Službeni glasnik BiH“, broj 18/06), Odluke o definiranju kategorija vladajućeg položaja („Službeni glasnik BiH, br. 18/06 i 34/10), te Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta („Službeni glasnik BiH“, br. 18/06 i 34/10).

3. Pravni temelj predmetnog postupka

Pravni temelj predmetnog postupka je Ugovor o međusobnim odnosima na području osiguranja od autoodgovornosti koji je Podnositelj zahtjeva gospodarski subjekt Triglav osiguranje zaključio sa sljedećim pravnim osobama koja su registrirana i svoju djelatnost obavljaju na teritoriju Republike Srpske:

- Akcionarsko društvo za osiguranje „Nešković Osiguranje“ Bijeljina
- Dioničko društvo za osiguranje „Brčko-Gas osiguranje“ Distrikt Brčko
- Akcionarsko društvo za osiguranje „Drina osiguranje“ Milići
- Wiener osiguranje Vienna Insurance Group a.d. Banja Luka
- Akcionarsko društvo za osiguranje „Osiguranje Aura“ Banja Luka
- „Krajina Osiguranje“ akcionarsko društvo Banja Luka
- Akcionarsko društvo za osiguranje „Dunav osiguranje“
- Društvo za osiguranje „Osiguranje Garant“ d.d. Brčko
- Akcionarsko društvo za osiguranje „Euros Osiguranje“ Banja Luka
- Akcionarsko društvo za osiguranje „SAS SuperP osiguranje“ Bijeljina
- Društvo za osiguranje „Premium osiguranje“ a.d. Banja Luka
- Adriatic Osiguranje d.d. Filijala Banja Luka
- „Euroherc Osiguranje“ d.d. Filijala Banja Luka
- „Sarajevo-osiguranje“ d.d. Sarajevo Podružnica Banja Luka-Istočno Sarajevo
- „ASA Central osiguranje“ d.d. Sarajevo Glavna filijala Banja Luka

Da je predmet Ugovora regulisanje međusobnih odnosa ugovornih strana na području osiguranja od autoodgovornosti, konkretnije ugovorne strane su zaključivanjem ovog ugovora iskazale namjeru da ostvare sljedeće ciljeve:

- Preduzmu odlučne korake na sprečavanju nedozvoljene prakse koja se godinama sprovodi na području Republike Srpske u oblasti osiguranja od autoodgovornosti; i
- Eliminiraju nelojalnu konkurenciju, do koje upravo ova nedozvoljena praksa dovodi

Ugovorom je definirana nedozvoljena praksa kao praksa osiguravajućih kuća da obračunavaju i naplaćuju premiju osiguranja od autoodgovornosti suprotno važećim tarifama premija. Pod nedozvoljenom praksom naročito se podrazumjeva i povrat novca i druga posredna i neposredna davanja osiguraniku u svezi sa

zaključenim ugovorom o osiguranju i naplaćenom premijom, kao i sva druga postupanja koja su suprotna članku 62. Zakona o obveznim osiguranjima u saobraćaju (ZOOS) (Sl. Glasnik RS, broj: 82/15 i 78/20)

Ugovorne strane su suglasne da će Ugovor proizvesti pravno dejstvo nakon potpisa svih ugovornih strana i odobrenja od Konkurencijskog vijeća Bosne i Hercegovine.

4. Postupak po Zahtjevu za pojedinačno izuzeće

U svom Zahtjevu, Podnositelj zahtjeva, opisuje činjenično stanje i okolnosti koje su razlog za podnošenje Zahtjeva te navodi:

- Da je Podnositelj zahtjeva gospodarski subjekt Triglav osiguranje, registriran kod Okružnog privrednog suda u Banja Luci pod matičnim brojem subjekta upisa: 4-10-00, JIB: 4400883340003, čija je djelatnost osiguranje imovine i osoba na teritoriju Republike Srpske, dok je pretežita registrirana djelatnost Ostalo osiguranje-65.12 prema važećoj klasifikaciji djelatnosti Republike Srpske;
- Da je Podnositelj zahtjeva, gospodarski subjekt Triglav osiguranje zaključio Ugovor o međusobnim odnosima na području osiguranja od autoodgovornosti sa sljedećim pravnim osobama koja su registrirana i svoju djelatnost obavljaju na teritoriju Republike Srpske:
 - Akcionarsko društvo za osiguranje „Nešković Osiguranje“ Bijeljina
 - Dioničko društvo za osiguranje „Brčko-Gas osiguranje“ Distrikt Brčko
 - Akcionarsko društvo za osiguranje „Drina osiguranje“ Milići
 - Wiener osiguranje Vienna Insurance Group a.d. Banja Luka
 - Akcionarsko društvo za osiguranje „Osiguranje Aura“ Banja Luka
 - „Krajina Osiguranje“ akcionarsko društvo Banja Luka
 - Društvo za osiguranje „Osiguranje Garant“ d.d. Brčko
 - Akcionarsko društvo za osiguranje „Euros Osiguranje“ Banja Luka
 - Akcionarsko društvo za osiguranje „SAS SuperP osiguranje“ Bijeljina
 - Društvo za osiguranje „Premium osiguranje“ a.d. Banja Luka
 - Adriatic Osiguranje d.d. Filijala Banja Luka
 - „Euroherc Osiguranje“ d.d. Filijala Banja Luka
 - „Sarajevo-osiguranje“ d.d. Sarajevo Podružnica Banja Luka-Istočno Sarajevo
 - „ASA Central osiguranje“ d.d. Sarajevo Glavna filijala Banja Luka
- Da je predmet Ugovora reguliranje međusobnih odnosa ugovornih strana na području osiguranja od autoodgovornosti, konkretnije ugovorne strane su zaključivanjem ovog ugovora iskazale namjeru da ostvare sljedeće ciljeve:
 - Poduzmu odlučne korake na sprečavanju nedozvoljene prakse koja se godinama sprovodi na području Republike Srpske u oblasti osiguranja od autoodgovornosti; i
 - Eliminiraju nelojalnu konkurenciju, do koje upravo ova nedozvoljena praksa dovodi;
- Da nedozvoljena praksa podrazumjeva praksu osiguravajućih kuća da obračunavaju i naplaćuju premiju osiguranja od autoodgovornosti suprotno važećim tarifama premija. Pod nedozvoljenom praksom naročito se podrazumjeva i povrat novca i druga posredna i neposredna davanja osiguraniku u svezi sa zaključenim ugovorom o osiguranju i naplaćenom premijom, kao i sva druga postupanja koja su suprotna članku 62. Zakona o obveznim osiguranjima u saobraćaju (ZOOS) (Sl. Glasnik RS, broj: 82/15 i 78/20);
- Da se praktičan primjer nedozvoljene prakse može vidjeti kroz općepoznatu činjenicu da osiguravajuća društva veći dio prodajne mreže predaju posrednicima u osiguranju. Posrednici su razvili prodajnu mrežu gdje su uključene i razne druge osobe. U ovom slučaju to su osobe uposlene na tehničkim pregledima, te uposljeni u Ministratsvu unutrašnjih poslova. Dakle, posrednici su stvorili takvu poslovnu atmosferu, da osiguravajuća društva, nemaju mnogo drugih opcija nego se prilagoditi istim, dati im što bolje uvjete poslovanja, a u zamjenu za to, dobiti veliki broj novih klijenata. Iz toga proizilaze veliki troškovi što je obrnuto suštini poslovanja uz

posrednike. Da bi nadoknabila ove troškove društva pribjegavaju raznoraznim radnjama, koje kasnije različito knjigovodstveno evidentiraju, ili se uopće ne evidentiraju jer se između ostalog sprovode nedozvoljenim isplatama u gotovini, i time znatno otežavaju njihovo otkrivanje i kontroliranje, jer polise u većini slučajeva sadrže iznose koji su u skladu sa važećim tarifnim sustavom;

- Nadalje, popusti se pored visokih provizija ogledaju i u raznim oblicima reklamiranja, ugovorima o poslovnim suradnjama, varijabilnim zakupninama vezanim za ostvarenu premiju, plaćanju tehničkih pregleda za osiguranike, davanju osiguranicima bonova za gorivo, gotovinskim isplatama na blagajni po različitim osnovama, gotovinskim isplatama kroz putne naloge zaposlenim radi daljnjeg transfera novca ka posrednicima, „gratis policama“ i dr.;
- Dakle, ova osiguravajuća društva posluju na način da odobravaju razne oblike „vantarifnih“ popusta prilikom zaključivanja ugovora o osiguranju od autoodgovornosti. Ovakve transakcije se ne evidentiraju u poslovnim knjigama tih društava za osiguranje, pa ovakva društva koja provode ovu nedozveljenu praksu evidentno imaju nelojalnu prednost na tržištu;
- Da je zapravo osnovni uzrok ovakvog ponašanja društava za osiguranje u samim karakteristikama ove vrste osiguranja. Radi se o obveznom osiguranju, a osigurava se odgovornost osiguranika prema trećim osobama za štete koje mogu da nastanu upotrebom motornog vozila. Pri tome, osiguranik nije korisnik osiguranja. Dakle, osiguranik nema ozravnji interes da izabere najefikasnije, već bira najjeftinije društvo za osiguranje. Upravo se zbog ove situacije stvorila i godinama se provodi Nedozvoljena praksa;
- Da su tarife premija i cjenovnik za osiguranje od autoodgovornosti za motorna vozila u Republici Srpskoj propisani Odlukom o zajedničkoj tarifi premija i cjenovnika za osiguranje od odgovornosti za motorna vozila („Sl. glasnik RS“, br. 94/15, 84/18, 75/22, 118/22, 20/23) - Odlukom o tarifi premija i cjenovniku;
- Da su cijene točno propisane, informacije o cijenama su dostupne javnosti, sudionici na tržištu ih ne mogu mijenjati. Tržište Republike Srpske je strogo regulirano u ovom pogledu, a tek se u buduće vrijeme očekuje provođenje određenih aktivnosti u pogledu pripreme za prelazak na sustav slobodnog određivanja cijena/premija obveznog osiguranja;
- Međutim, na tržištu Republike Srpske se ipak godinama provodi Nedozvoljena praksa od strane osiguravajućih društava, koja je suprotna odredbama ZOOS-a i Odluke o tarifi premija i cjenovniku, na način kako je to prethodno obrazloženo
- Da se o nedozvoljenoj praksi diskutuje već godinama u Republici Srpskoj, kako od strane regulatora za djelatnost osiguranja u Republici Srpskoj, Agencija za osiguranje RS - AZORS, tako i od strane organa vlasti u Republici Srpskoj, pa na kraju i stručne javnosti;
- Također, ono što je posebno bitno, otkrivanje i dokazivanje Nedozvoljene prakse je izuzetno teško, te je Ugovor jedini način na koji Ugovorne strane mogu da pokušaju da preduprije Nedozvoljenu praksu;
- Da se ovim pitanjem bavi regulator - AZORS. Tako, AZORS je 2017. godine donio i Smjernice, kojim je dana preporuka društvima za osiguranje kako treba da postupaju prilikom zaključivanja ugovora o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila u Republici Srpskoj. AZORS na ovaj način jasno i izričito ukazuje na:
 - Postojanje Nedozvoljene prakse - čime je ova situacija zvanično potvrđena od strane jedinog nadležnog regulatora;
 - Način na koji se Nedozvoljena praksa vrši (suštinski, kako je to prethodno i

obrazloženo);

- Opasnostima koje Nedoizvoljena praksa nosi - društva za osiguranje su izložena riziku nelikvidnosti, što dovodi do ugrožavanja sredstava koja su namijenjena na naknade iz takvih osiguranja (isplatu odštetnih zahtjeva), što konačno stvara ozbiljnu i realnu prijetnju za stabilnost cijelog sustava osiguranja od autoodgovornosti u Republici Srpskoj.

-

- Da se iz izvješća i ostalih dokumenata AZORS-a mogu zaključiti tri ključne stvari:
 - Pitanje Nedoizvoljene prakse je široko rasprostranjeno na tržištu autoosiguranja u Republici Srpskoj, i to godinama (Informacija je iz 2012. godine, a Izvješće za 2021. godinu je sačinjen gotovo 10 godina kasnije);
 - AZORS kao regulator, niti druge nadležne institucije, nikada nisu uspjele da se na uspješan način izbore sa ovim pitanjem;
 - Nedoizvoljena praksa predstavlja ozbiljnu i realnu prijetnju za stabilnost cijelog sustava osiguranja od autoodgovornosti u Republici Srpskoj
- Da Podnositelj napominje da su za Nedoizvoljenu praksu, odredbe ZOOS-a predviđele kaznene odredbe, gdje članak 62. ZOOS-a propisuje da ako AZORS u nadzoru utvrdi da društvo za osiguranje obračunava i naplaćuje premiju osiguranja od autoodgovornosti suprotno važećim tarifama premija, može tom društvu za osiguranje privremeno zabraniti zaključivanje ugovora o osiguranju od autoodgovornosti;
- Da također i članak 66. ZOOS-a predviđa novčane kazne za zaključenje ugovora o obveznom osiguranju suprotno odredbama ovog zakona, uvjetima osiguranja i tarifama premija osiguranja, i to u rasponu od 30.000 KM do 90.000 KM za društvo za osiguranje, a u rasponu od 3.000 KM do 9.000 KM odgovorna osoba u društvu za osiguranje;
- Ipak, djeluje da praktičnog rješenja za ovaj problem za sada nema, o čemu govore i stavovi nadležnih institucija koji su navedeni u tekstu ovog Zahtjeva;
- Kako se navedeno pitanje još uvijek adekvatno ne rješava u Republici Srpskoj, to Ugovorne strane ovim Ugovorom iskazuju odlučnu namjeru da u rješavanju ovog problema istraju, sve sa krajnjim ciljem - očuvanjem sektora osiguranja od autoodgovornosti u Republici Srpskoj;
- Da cilj Ugovora jeste da, u okviru Udruge, obvezuje Ugovorne strane da se uzdrže od primjene Nedoizvoljene prakse i samim time doprinesu eliminaciji neloyalne konkurencije koja sada postoji na ovom tržištu, na način da će dosljedno primjenjivati obveze iz Ugovora.
- Sumarno, ugovorne strane su Ugovorom predviđele da ukoliko jedna od Ugovornih strana u Ugovoru bude imala nesrazmjern rast (shodno citiranoj definiciji u Ugovoru), a nakon što skupština Udruge utvrdi da je nastupio takav nesrazmjern rast, ta Ugovorna strana će biti dužna da Udruženju isplati određeni iznos novca na ime određenog davanja (shodno mehanizmu iz članaka 6. i 7. Ugovora). U slučaju da Ugovorna strana ne izvrši uplatu dobrovoljnim putem, predviđena je mogućnost prinudnog izvršenja, jer je predviđeno da će Ugovor biti u formi izvršne isprave;
- Da ugovorne strane, kao dugogodišnji sudionici na mjerodavnom tržištu, odlično poznaju mogućnosti potencijalnog rasta premije osiguranja od autoodgovornosti nekog od osiguravajućih društava na mjesečnoj razini. Tako, svaki veći rast od onog koji je

definiran u članku 1. Ugovora (Nesrazmjernan rast), predstavlja rast koji je prosto nemoguće postići dosljednom primjenom mjerodavnih propisa prilikom prodaje premija, odnosno dosljednom primjenom odredbi Ugovora. To su Ugovorne strane jednoglasno prepoznale i utvrdile;

- Podnositelj posebno napominje da Ugovor ne daje nikakav ekskluzivitet Ugovornim stranama, a jasan pokazatelj ovoga jeste njegov članak 12. koji kaže da Ugovor ostaje otvoren za pristup društava za osiguranje koja se bave pružanjem usluga obveznog osiguranja u prometu sukladno sa ZOOS-om;
- Ni na koji način se Ugovorom ne omogućava okvir za dogovaranje o cijenama ili drugim uvjetima trgovine, podjela tržišta, ograničavanje tehničkog razvoja ili investicija, primjena nejednakih uvjeta poslovanja u odnosu na različite sudionike, nedozvoljena razmjenu informacija (koju Podnositelj posebno obrazlaže u točki 6.4.1. Zahtjeva) niti bilo koje drugo postupanje koje bi za posljedicu imalo narušavanje prava konkurencije;
- Konačno, Nesrazmjernan rast stavljen je u odnos sa opštim kretanjem na tržištu i predstavlja prekoračenje prosječnog rasta na razini koji se do sada u praksi pokazao kao nedostizhan ukoliko se zakonski posluje, a to je 3% preko tog prosječnog rasta cjelokupnog tržišta;
- Podnositelj napominje da sudionici na mjerodavnom tržištu imaju izrazito razvijenu konkurenciju. Ovo bez ikakve sumnje potvrđuje AZORS u svom Izvješću za 2022. godinu. AZORS iznosi ovakvu tvrdnju po osnovu *Herfindahl Hirschman-ovog* indeksa i činjenica da nijedno društvo nije ostvarilo udjel u ukupnoj premiji preko 15%, a da 17 društava za osiguranje ima pojedinačno učešće manje od 5% ukazuju da na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj postoji izrazito jaka konkurencija;
- Podnositelj napominje da odredbe Ugovora neće smanjiti konkurenciju između proizvođača, naprotiv – omogućit će još jače nadmetanje Ugovornih strana u cijeni, kvaliteti i marketingu, čime će krajnji korisnici dobiti sigurniju i cjenovno prihvatljivu uslugu, te da je Ugovor zasnovan na dobrovoljnoj bazi i društva koja su aktivna na mjerodavnom tržištu mogu slobodno odlučiti da mu pristupe, što je i predviđeno člankom 12. Ugovora;
- Podnositelj, usljed prethodno navedenih razloga, ne smatra da Ugovor predstavlja zabranjeni sporazum, s obzirom da nema za cilj niti posljedicu ograničavanje, narušavanje ili sprečavanje konkurencije na teritoriju Republike Srpske, alternativno, ukoliko Vijeće smatra da bi Ugovor (ili neka njegova odredba) na bilo koji način mogao da predstavlja zabranjeni Ugovor, odnosno Ugovor koji na bilo koji način utječe na konkurenciju, Podnositelj ističe da je to suštinski neophodno, radi ostvarivanja ciljeva Ugovora, odnosno radi pokušaja da se osigura poštovanje propisa i zakonitog poslovanja društava Ugovornih strana, kako je to prethodno obrazloženo;
- Podnositelj opreza radi napominje da jedina odredba iz Ugovora, koja bi se u širem smislu riječi mogla od strane Vijeća okarakterisati kao bilo kakvo ograničenje, bi potencijalno mogla da bude odredba članka 5. koja predviđa da u slučaju Nesrazmjernog rasta (kako je definiran u članku 1. Ugovora i prethodno obrazložen i citiran u točki 4.4. ovog Zahtjeva), Ugovorna strana će biti obvezana na plaćanje određenog davanja Udruzi. Ukoliko Vijeće ovo ocijeni kao bilo kakvo „ograničenje”, Podnositelj ovim putem navodi da je takvo ograničenje itekako neophodno za postizanje cilja ovog Ugovora. Pri čemu će se ovo Davanje iskorištavati za ostvarivanje ciljeva Udruge, u korist članica Udruge - što će također doprinijeti unapređenju sektora osiguranja i koristi za potrošače;
- Kako je i obrazloženo, cilj Ugovora je eliminacija Nedozvoljene prakse. Ugovorne strane smatraju da je jedini način eliminacije Nedozvoljene prakse, odnosno podsticanje na zakonito poslovanje, upravo sankcija za onog ko radi suprotno od toga,

odnosno da će takva Ugovorna strana biti primorana da izdvoji na ime toga određeni iznos novca, u korist Udruženja;

- Savjesnost Ugovornih strana prilikom zaključenja Ugovora, ukoliko ga Vijeće odobri, se ilustruje i odredbom u samom Sporazumu, koja navodi da će stupanje na snagu Ugovora nastupiti tek poslije odgovarajuće odluke Vijeća, na temelju koje se ovaj Zahtjev i podnosi;
- Podnositelj smatra da Ugovor po svojoj prirodi ne dovodi do sprječavanja, ograničavanja i narušavanja konkurencije na mjerodavnom tržištu i da kao takav ne predstavlja zabranjeni sporazum sukladno sa člankom 4. stavak (1) Zakona, ali predostrožnosti radi podnosi ovaj Zahtjev;
- Ukoliko Vijeće ocijeni da bi Ugovor mogao da ima negativne učinke na konkurenciju, temelj za podnošenje Zahtjeva jeste članak 4. stavak (3) i članci 5., 6. i 29. Zakona, sukladno kojima Vijeće može izuzeti pojedini sporazum od zabrane, uz ispunjenje uvjeta za koje Podnositelj smatra da su ispunjeni, kako je obrazloženo u točki VI. ovog Zahtjeva;
- Imajući u vidu navedeno, ukoliko Vijeće odluči da se u konkretnom slučaju radi o Ugovoru, za koji je nužno dobiti izuzeće, Podnositelj predlaže da Vijeće odobri takvo izuzeće na razdoblje od 3 (tri) godine;

Konkurencijsko vijeće je na temelju navoda iz Zahtjeva i dostavljene dokumentacije, ocijenilo da pojedinačno izuzeće nije moguće utvrditi bez provođenja postupka, te je donijelo Zaključak o pokretanju postupka broj: UP-02-26-4-016-15/23 dana 09.11.2023. godine (u daljnjem tekstu:Zaključak).

Konkurencijsko vijeće je, sukladno članku 33. stavak (1) Zakona, aktom broj: UP-02-26-4-016-19/23 od dana 10.11.2023. godine, dostavilo Zaključak Podnositelju zahtjeva.

5. Mjerodavno tržište

Kako bi utvrdilo da li su ispunjeni uvjeti za pojedinačno izuzeće, Konkurencijsko vijeće je prilikom ocjene predmetnog ugovora utvrdilo mjerodavno tržište proizvoda / usluga i mjerodavno zemljopisno tržište sukladno sa člankom 3. Zakona, te odredbama Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta.

Mjerodavno tržište, u smislu članka 3. Zakona, te čl. 4. i 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, čini tržište određenih proizvoda / usluga koje su predmet obavljanja djelatnosti na određenom zemljopisnom tržištu.

Prema odredbi članka 4. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno tržište proizvoda obuhvata sve proizvode i/ili usluge koje potrošači i/ili korisnici smatraju međusobno zamjenjivim, pod prihvatljivim uvjetima, imajući u vidu posebno njihove bitne značajke, kvalitetu, uobičajenu namjenu, način uporabe, uvjete prodaje i cijene.

Slijedom provedene analize, kao mjerodavno tržište proizvoda je određeno tržište pružanja usluga maloprodaje osiguranja od autoodgovornosti.

Nadalje, prema članku 5. Odluke o utvrđivanju mjerodavnog tržišta, mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu obuhvata cjelokupnu ili značajan dio teritorija Bosne i Hercegovine na kojem gospodarski subjekt djeluje u prodaji i/ili kupovini mjerodavnog proizvoda pod jednakim ili dovoljno ujednačenim uvjetima i koji to tržište bitno razlikuje od uvjeta tržišne konkurencije na susjednim zemljopisnim tržištima.

Na temelju podataka na koje Podnositelj zahtjeva ukazuje, osiguravajuća društva potpisnici predmetnog Ugovora svoje poslovanje obavljaju isključivo na teritoriju Republike Srpske, pa je slijedom toga mjerodavno tržište u zemljopisnom smislu određeno kao tržište Republike Srpske.

Sukladno sa navedenim, kao mjerodavno tržište je određeno tržište pružanja usluga maloprodaje osiguranja od autoodgovornosti na području Republike Srpske.

5.1. Analiza mjerodavnog tržišta

Prilikom ocjene predmetnog Sporazuma, Konkurencijsko vijeće je od Podnositelja zahtjeva tražilo dostavljanje finansijskih i drugih mjerodavnih podataka/analiza, a u cilju sveobuhvatne analize mjerodavnog tržišta.

U narednoj tablici dani su podatci o udjelu društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj i filijala društava za osiguranje iz Federacije Bosne i Hercegovine u ukupno obračunatoj premiji na području Republike Srpske u 2022. godini:

R.br.	Udjel društava za osiguranje iz Republike Srpske i filijala društava iz Federacije BiH u ukupno obračunatoj premiji na tržištu Republike Srpske			
	Naziv društva	2020. (%)	2021. (%)	2022. (%)
1.	DD Brčko Gas osiguranje	4,8	4,4	4,4
2.	Grave osiguranje a.d.	13,8	13,8	13,0
3.	Drina osiguranje a.d.	8,5	7,6	7,4
4.	Dunav osiguranje a.d.	7,0	6,8	6,7
5.	Euros osiguranje a.d.	4,0	3,7	3,3
6.	Wiener osiguranje a.d.	7,0	7,0	7,4
7.	Krajina osiguranje a.d.	1,8	1,6	2,1
8.	Mikrofin osiguranje a.d.	3,2	3,3	3,5
9.	Nešković osiguranje a.d.	6,8	6,5	6,0
10.	Osiguranje Aura a.d.	6,5	6,6	6,3
11.	Osiguranje Garant a.d.	4,6	4,5	4,2
12.	Premium osiguranje a.d.	2,0	2,9	3,6
13.	SAS-SuperP osiguranje a.d.	1,5	1,3	1,2
14.	Triglav osiguranje a.d.	4,7	4,5	4,7
15.	Asa osiguranje a.d.	3,1	3,3	3,5
16.	Adriatic osiguranje d.d.	2,8	2,6	2,4
17.	Camelija osiguranje d.d.	0,3	0,4	0,6
18.	Central osiguranje d.d.	1,4	1,5	1,9
19.	Croatia osiguranje d.d.	0,6	0,7	0,8
20.	Euroherc osiguranje d.d.	3,2	2,9	2,9
21.	Sarajevo osiguranje d.d.	1,4	1,5	1,5
22.	Vienna osiguranje d.d.	3,8	3,6	3,6
23.	Uniqa osiguranje d.d.	5,9	7,0	7,3
24.	Triglav osiguranje d.d.	1,4	2,1	1,6
	UKUPNO	100,0	100,0	100,0

Izvor: Izvješće o stanju sektora osiguranja u RS za period od 01.01.do 31.12.2022.godine (AZORS)

U 2022. godini na području Republike Srpske poslovala su 24 društva za osiguranje, od kojih je 14 imalo sjedište u RS, dok je 10 društava iz Federacije Bosne i Hercegovine, a koja svoje poslove obavljaju preko filijala u RS.

Od nabrojanih 24 osiguravaćih društava njih 16 je potpisalo predmetni Ugovor o međusobnim odnosima na području osiguranja od autoodgovornosti.

6. Utvrđeno činjenično stanje i ocjena dokaza

Sukladno sa člankom 4. stavak (1) Zakona, zabranjeni su sporazumi, ugovori, pojedine odredbe sporazuma ili ugovora, zajednička djelovanja, izričiti i prešutni dogovori gospodarskih subjekata, kao i odluke i drugi akti gospodarskih subjekata koji za cilj i posljedicu imaju sprječavanje, ograničavanje ili narušavanje tržišne konkurencije na mjerodavnom tržištu, a koji se odnose na izravno ili neizravno utvrđivanje kupovnih i prodajnih cijena ili bilo kojih drugih trgovačkih uvjeta, ograničavanje i kontrolu proizvodnje, tržišta, tehničkog razvitka ili ulaganja, podjelu tržišta ili izvora opskrbe, primjenu različitih uvjeta za identične transakcije sa drugim gospodarskim subjektima, dovodeći ih u nepovoljan položaj u odnosu na konkurenciju, zaključivanje takvih sporazuma kojima se druga strana uvjetuje da prihvati dodatne obveze koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u svezi sa predmetom sporazuma.

U smislu članka 4. stavak (3) Zakona, predmetni sporazumi nisu zabranjeni ako doprinose unaprjeđenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga unutar Bosne i Hercegovine, ili promociji ekonomskog razvitka i tehničkog razvitka, pri čemu potrošačima omogućavaju pravičan udjel koristi koja iz njih proizilazi, a koji nameću samo ograničenja neophodna za postizanje ciljeva i ne omogućavaju isključivanje konkurencije u bitnom dijelu predmetnih proizvoda ili usluga.

Sukladno sa člankom 5. stavak (1) Zakona, Konkurencijsko vijeće, na zahtjev jedne ili više stranaka u sporazumu /ugovoru može donijeti rješenje o pojedinačnom izuzeću od zabrane sporazuma, iz članka 4. stavak (1) Zakona, ako sporazum / ugovor ispunjava uvjete, iz člana 4. stav (3) Zakona.

Da bi se Ugovor mogao pojedinačno izuzeti od primjene odredaba o zabranjenim sporazumima iz članka 4. stavak (1) Zakona, isti mora ispunjavati uvjete utvrđene stavkom (3) istog članka Zakona.

Članak 4. stavak (3) Zakona, propisuje dva pozitivna i dva negativna uvjeta za pojedinačno izuzeće sporazuma koji moraju biti ispunjeni kumulativno i za sve vrijeme trajanja sporazuma.

Pozitivni kriteriji su sljedeći:

- a. Sporazum mora doprinositi unapređenju proizvodnje ili distribucije roba i/ili usluga unutar Bosne i Hercegovine, ili promociji tehničkog i ekonomskog razvitka,
- b. Sporazum mora pružiti potrošačima pravičan udjel koristi koja iz njih proizilazi.

Negativni kriteriji su sljedeći:

- a. Sporazumom se ne smiju gospodarskim subjektima nametati ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva i
- b. b) Sporazumom se ne može privrednim subjektima omogućiti isključivanje konkurencije u bitnom dijelu predmetnih roba i/ili usluga.

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da u konkretnom slučaju Sporazum, koji je predmet ocjene u ovom postupku, sadrži odredbe koje su člankom 4. stavak (1) propisane kao zabranjene, te da nisu kumulativno ispunjeni kriteriji za pojedinačno izuzeće sporazuma iz članka 4. stavak (3) Zakona.

Konkurencijsko vijeće je razmatralo moguće prednosti i nedostatke koji će nastupiti provedbom Sporazuma na mjerodavnom tržištu pružanja usluga maloprodaje osiguranja od autoodgovornosti na području Republike Srpske, primjenjujući kriterije utvrđene člankom 4. stavak (3) u svezi sa stavkom (1) istog članka.

Međutim utvrđeno je da predmetni Sporazum sadrži i odredbe koje se, u smislu propisa o zaštiti tržišne konkurencije, smatraju teškim ograničenjima konkurencije, koje se u pravilu ne mogu ni pojedinačno izuzeti od primjene odredaba o zabranjenim sporazumima iz članka 4. stavak (1) Zakona.

Konkurencijsko vijeće je ocijenilo da predmetni Sporazum sadrži ograničenja koja imaju tako visok mogući negativan učinak na tržišnu konkurenciju da je nepotrebno dokazivati njihove stvarne učinke na tržištu.

Ocjena o tome je li sporazum zabranjen ili nije, ovisi o ekonomskoj i pravnoj analizi uvjeta na mjerodavnom tržištu, odnosno o omjeru između njihovih pozitivnih i negativnih učinaka. Pri tome u obzir

treba uzeti prirodu Sporazuma, područje i ciljeve Sporazuma, konkurentne odnose između ugovornih strana. Ugovorne strane su morale dokazati da je ograničenje tržišne konkurencije nužno za postizanje određenih objektivnih poslovnih ciljeva. Nužnost ograničenja utvrđuje se prema prilikama na tržištu i trajanju sporazuma.

Sukladno sa člankom 36. Zakona o konkurenciji, odgovornost i teret dokaza o tome da Sporazum pridonosi unapređenju proizvodnje ili distribucije roba i/ili usluga ili promociji tehničkog i ekonomskog razvitka, pruža potrošačima razmjernu korist, gospodarskim subjektima ne nameće ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva i ne omogućava isključivanje konkurencije u bitnom dijelu predmetnih roba ili usluga, snose gospodarski subjekti koji sklapaju Sporazum.

Sam Podnositelj zahtjeva nije u dovoljnoj mjeri argumentirao i dokazao ispunjenost Zakonom propisanih uvjeta za pojedinačno izuzeće predmetnog restriktivnog Sporazuma od zabrane.

Konkurencijsko vijeće posebno ističe činjenicu da je mjerodavno tržište pružanja usluga maloprodaje osiguranja od autoodgovornosti na području Republike Srpske, regulirano zakonima i podzakonskim aktima Republike Srpske, te je između ostalog Zakonom o društvima za osiguranje ustanovljena Agencija za osiguranje Republike Srpske (u daljnjem tekstu: AZORS) koja ima nadležnost regulacije i nadzora tržišta, kao i nadležnost zaštite potrošača.

Konkurencijsko vijeće je u tijeku postupka utvrdilo da nadležna agencija AZORS prepoznaje problem nedozvoljene prakse koju provode određena osiguravajuća društva prilikom zaključivanja ugovora o osiguranju od autoodgovornosti, te je povodom toga izdala i Smjernice o postupanju društava za osiguranja koja posluju na tržištu Republike Srpske prilikom zaključivanja ugovora o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila, broj 01-111-124/17 od 24.10.2017. godine kojim je data preporuka društvima za osiguranje kako treba da postupaju prilikom zaključivanja ugovora o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila u Republici Srpskoj.

Sukladno sa člankom 62. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu (Sl. glasnik RS. broj: 82/15 i 78/20) (u daljnjem tekstu: ZOOS) propisano je da ako AZORS u nadzoru utvrdi da društvo za osiguranje obračunava i naplaćuje premiju osiguranja od autoodgovornosti suprotno važećim tarifama premija, može tom društvu za osiguranje privremeno zabraniti zaključivanje ugovora o osiguranju od autoodgovornosti.

Također utvrđeno je da član 66. ZOOS-a predviđa novčane kazne za zaključenje ugovora o obveznom osiguranju suprotno odredbama ovog zakona, uvjetima osiguranja i tarifama premija osiguranja, i to u rasponu od 30.000 KM do 90.000 KM za društvo za osiguranje, a u rasponu od 3.000 KM do 9.000 KM odgovorna osoba u društvu za osiguranje.

Shodno svemu gore navedenom Konkurencijsko vijeće smatra da su predmetnim Ugovorom potpisnicima Ugovora, odnosno Udruzi društava za osiguranje dane ovlasti kvazi regulatora, koji predmetnim Ugovorom propisuje uvjete poslovanja na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj na način da definiira pojmove kao što su nesrazmjerni rast koji prema Članku 1. Ugovora predstavlja:

a. (...) ^{*1};

b. (...) ^{*}

kao i određivanje načina provjere nesrazmjernog rasta kao i načina sankcioniranja istog što je propisano sljedećim članovima:

Članak 3.

Ugovorne strane su suglasne da:

¹ Podaci predstavljaju poslovnu tajnu u skladu sa članom 38. Zakona o konkurenciji

a) (...)*

b) (...)*

Članak 4.

(...)*

Ugovorne strane su suglasne da Udruga, za potrebe utvrđivanja Nesrazmjernog rasta, od AZORS-a pribavlja sljedeće podatke:

a) (...)*;

b) (...)*.

Članak 5.

a) (...)*

Konkurencijsko vijeće je utvrdilo da ograničavanje tržišne konkurencije u smislu gore navedenih članova predmetnog Ugovora predstavlja teško kršenje konkurencije, u smislu članka 4. stavak (1) Zakona, te iz navedenog ne proizilaze pozitivni učinci, već suprotno, predmetni Ugovor dovodi do sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišne konkurencije na mjerodavnom tržištu.

Također, Konkurencijsko vijeće je utvrdilo, da predmetni Ugovor suprotno navodima Podnositelja neće doprinjeti razvoju konkurencije i stabilizaciji na mjerodavnom tržištu, već naprotiv predmetni Ugovor sadrži odredbe koje su člankom 4. stavak (1) propisane kao zabranjene, te da nisu kumulativno ispunjeni kriteriji za pojedinačno izuzeće sporazuma iz članka 4. stavak (3) Zakona.

Konkurencijsko vijeće razumije da na mjerodavnom tržištu osiguranja u Republici Srpskoj postoje određeni problemi, međutim smatra da se oni ne mogu prevazići potpisivanjem bilo kakvih ugovora koji su suprotni pravilima slobodne tržišne konkurencije, nego drugim mjerama čija je provedba u nadležnosti regulatora iz oblasti osiguranja, kao i razvojem inovativnih proizvoda i/ili usluga na tržištu osiguranja koje će doprinjeti razvoju tržišta i dobrobiti potrošača.

Iz svega navedenog proizilazi da u konkretnom slučaju nije moguće dati pojedinačno izuzeće predmetnog Sporazuma, te je odlučeno kao u izreci.

Na temelju navedenog, Konkurencijsko vijeće je odlučilo kao u izreci ovog Rješenja.

7. Administrativna pristojba

Podnositelj zahtjeva na ovo Rješenje, sukladno sa odredbom članka 2. stavak (1) tarifni broj 107. točka a) Odluke o visini administrativnih pristojbi u svezi sa procesnim radnjama pred Konkurencijskim vijećem („Službeni glasnik BiH“, br. 30/06 i 18/11) je dužan platiti administrativnu pristojbu u iznosu od 2.000,00 KM u korist Budžeta institucija Bosne i Hercegovine.

8. Pouka o pravnom lijeku

Protiv ovog Rješenja nije dopušten priziv..

Nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor pred Sudom Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana primitka, odnosno objavljivanja ovog Rješenja.

Predsjednica

Adisa Begić

Dostaviti:

- Podnosiocu zahtjeva, i
- U spis;